

KIRJALLINEN KYSYMYS 1055/2009 vp

Asevientä Israeliin

Eduskunnan puhemiehelle

EU:n ministerineuvosto, unionin tärkein lainsäätävä ja päätöksentekijä, on laatinut poliittisesti sitovan säädösten, joka määrittää yksityiskohtaiset ehdot EU:n jäsenmaiden aseviennille.

Vuodesta 2004 vuoteen 2007 Suomi oli toiseksi merkittävin ohjusteknologian viejä Israeliin. Samoina vuosina Suomi oli yhdeksänneksi merkittävin kaiken asemateriaalin viejä Israeliin.

Aseviennin lisäksi Suomi on tukenut Israelin aseteollisuutta tekemällä huomattavia hankintoja israelilaisilta aseeteollisuusjärjestöiltä. Vuosituhannen vaihtumisen jälkeen Suomi on ostanut sotilaskäyttöön tarkoitettua elektroniikkaa Israelista vähintään 38 miljoonalla eurolla ja keskipitkän matkan ohjuksia 37 miljoonalla eurolla.

EU-maista muun muassa Iso-Britannia on äännekkäästi katkaissut asevientinsä Israeliin. Pohjoismaista Norja kieltäytyi julkisesti jatkamasta yhteistyötä israelilaisen asejätin Elbit Systemsin kanssa, sillä Elbit on tuottanut valvontalaitteita Israelin Länsirannalle rakentamaan muuriin, jonka Kansainvälinen tuomioistuin on todennut laittomaksi.

Toisin kuin esimerkiksi Iso-Britannia ja Norja, Suomi on vielä Israelin Gazaan tekemän hyökkäyksen jälkeenkin päättänyt lisätä ase-

kauppaansa Israelin kanssa. Samoihin aikoihin, kun Norja katkaisi yhteistyönsä Elbitin kanssa, päätti Suomi ostaa Elbitiltä sotilaskäyttöön tarkoitettuja viestintäjärjestelmiä 17 miljoonalla eurolla. Tämän lisäksi suomalainen aseeteollisuuskonserni Patria on tehnyt tuotekehittelyä Elbitin kanssa.

Arvoltaan 37 miljoonan euron ohjushankinnat tehtiin vuorostaan Rafael Advanced Defence Systems -nimiseltä israelilaisyhtiöltä, jolla on muun muassa yhteyksiä maan ydinaseohjelmaan. Tällä hetkellä Suomi huollattaa vuonna 2000 ja 2001 ostamia ohjuksia Rafaelilla Israelissa. Rafael on Israelin armeijan tärkeimpiä asekaluston lähteitä.

Asevientipolitiikallaan Suomi rikkoo EU:n määrittämiä asevientisäädöksiä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Antaako Suomen hallitus tämän poliittisesti kestävämmän asekaupan Israeliin jatkua?

Helsingissä 15 päivänä joulukuuta 2009

Paavo Arhinmäki /vas

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Paavo Arhinmäen /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 1055/2009 vp:

Antaako Suomen hallitus tämän poliittisesti kestävämmän asekaupan Israeliin jatkoa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Puolustusmateriaalihankinnoissa tarjouspyyntöjä suunnataan kansainvälisille markkinoille, koska kotimainen puolustustarviketeollisuus ei valmista täysimääräisesti kaikkea tarvittavaa puolustusmateriaalia. Hankinnat suoritetaan tarjouskilpailun, testien, valintaprosessien ja käytävien neuvotteluiden perusteella tavoitteena kulloiseenkin tarkoitukseensa puolustusvoimille parhaiten sopivat ja kokonaisedulliset hankinnat. Jos yksittäiseen hankintaan sisältyy ulko- ja turvallisuuspoliittisia näkökohtia, asiaa voidaan tarpeen vaatiessa valmisteluvaiheessa käsitellä valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa valiokunnassa. Hankintojen valmistelussa on tarvittaessa kuultu myös ulkoasiainministeriötä.

Puolustusministeriön tavoitteena on kehittyvän eurooppalaisen kriisinhallintakyvyn ja kansainvälisen materiaalialan yhteistyön myötä jatkossa yhä enemmän pyrkiä suuntaamaan hankintojaan tärkeimmille yhteistyökumppaneille Euroopan unionin alueelle, Pohjoismaihin ja Yhdysvaltoihin. Osa Suomen puolustusvoimien hankinnoista on ollut sellaisilta eurooppalaisilta yrityksiltä, joiden merkittävänä alihankkijana ja teknologisenä osaajana on ollut israelilaisia yrityksiä. Tällaisia hankintoja ovat tehneet myös muut eurooppalaiset maat. Israelin puolustus-

teollisuudella on korkeatasoista osaamista. Tästä syystä hankintojen kilpailutustilanteessa voidaan päätyä israelilaista alkuperää oleviin tuotteisiin. Israeliin ei kohdistu YK:n, EU:n tai muun kansainvälisen organisaation asettamaa pakotetta, joka estäisi hankinnat Israelista.

Hankintayhteistyö on edellyttänyt myös puolustustarvikkeiden maastavientiä. Puolustusministeriö vastaa puolustustarvikkeiden maastavientilupien myöntämisestä. Viennit EU-, ETA- ja OECD-maiden ulkopuolisiin maihin, kuten Israeliin, edellyttävät ulko- ja turvallisuuspoliittisen lausunnon ulkoasiainministeriöltä. Israeliin ei kuitenkaan kohdistu YK:n, EU:n tai muun kansainvälisen organisaation asettamaa asevientikieltoa.

Suomi noudattaa tiukasti EU:n asevientä koskevaa yhteistä kantaa vientilupien myöntämisessä. Suomi on noudattanut erityistä harkintaa ja varovaisuutta Israeliin kohdistuvien vientilupien harkinnassa. Vientilupien osalta käytetään tapauskohtaista harkintaa. Linja ei ole muuttunut ja sitä on noudatettu jo edellisten hallitusten aikana.

Suomen korkean sijoituksen puolustusmateriaalin viejänä Amnestyn raportissa (Amnesty International Fuelling conflict: Foreign arms supplies to Israel/Gaza) selittää se, että Suomi on myöntänyt tilapäisiä vientilupia Israeliin. Näissä vienneissä tuotteet eivät jää pysyvästi Israeliin. Amnestyn raportin tiedot perustunevat tullin tilastoihin, joista ei käy ilmi, mikä on tuotteiden lopullinen kohdema ja loppukäyttö. Puolustusministeriö julkaisee vuosittain viralliset vientitilastot.

Myönnetty tilapäiset vientiluvat koskevat panssarintorjunta- ja rannikko-ohjusten hankintaan liittyvää teollista yhteistyötä ja suomalaisen alihankkijan osuutta siinä. Panssarintorjuntaoh-

jukset hankittiin saksalaiselta Rheinmetall GmbH:lta (nykyinen Eurospike GmbH), jossa alihankkijana on Rafael Advanced Defence Systems. Vastakauppavelvoitteiden myötä Suomes- ta on toimitettu komponentteja Israeliin, jossa ne kootaan osaksi suurempaa kokonaisuutta ja toimitetaan edelleen loppukäyttäjille EU-maihin. Tuotteet eivät siis jää Israeliin.

Viestijärjestelmien hankinnat ovat puolestaan kenttäradioiden jatkohankintoja. Radiot toimitettiin alun perin tanskalaisen Terma A/S:n ja Tadi-

ran Communications Ltd:n yhteistyönä. Tadiran Communications Ltd on yritysjärjestelyjen seurauksena muuttunut Elbit Systems Land and C4I — Tadiraniksi.

Viime vuosina Suomi on myöntänyt pysyviä vientilupia Israeliin vain pienille määrille teleskooppimastoja viestintäkäyttöön. Lisäksi Suomen puolustusvoimat on huoltanut omaa kalustoaan Israelissa. Nämä tuotteet palautuvat Suomen puolustusvoimien käyttöön.

Helsingissä 31 päivänä joulukuuta 2009

Puolustusministeri Jyri Häkämies

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 1055/2009 rd undertecknat av riksdagsledamot Paavo Arhinmäki /vänst:

Låter Finlands regering denna politiskt ohållbara vapenhandel med Israel fortgå?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Vid försvarsmaterielupphandling riktas anbudsbegäran till den internationella marknaden, eftersom den inhemska försvarsmaterielindustrin inte i full skala tillverkar all försvarsmateriel som behövs. Upphandlingen görs på basis av anbudstävling, tester, urvalsprocesser och förhandlingar, och målet är att för varje syfte få den upphandling som är bäst lämpad för försvarsmakten och förmånlig med tanke på helheten. Om det i en enskild upphandling ingår utrikes- och säkerhetspolitiska aspekter, kan ärendet när så krävs i beredningsfasen behandlas i statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska utskott. Vid behov har också utrikesministeriet hörts vid beredningen av en upphandling.

Försvarsministeriet har som mål att i och med den europeiska krishanteringskapaciteten som är stadd i utveckling och samarbetet inom den internationella materielsektorn i fortsättningen allt mera eftersträva att inrikta sin upphandling på de viktigaste samarbetsparterna inom Europeiska unionen, Norden och Förenta staterna. En del av den finska försvarsmaktens upphandling har skett hos sådana europeiska företag, som har haft israeliska företag som betydande underleverantörer och teknikkunniga. Också andra europeiska länder har gjort sådan upphandling. Den israelis-

ka försvarsindustrin har kunnande på hög nivå. Av denna orsak kan man i en situation där upphandling konkurrensutsätts stanna för produkter av israeliskt ursprung. För Israel gäller inga sanktioner utfärdade av FN, EU eller någon annan internationell organisation, vilka skulle hindra upphandling hos Israel.

Upphandlingssamarbetet har också förutsatt export av försvarsmateriel. Försvarsministeriet svarar för beviljandet av exporttillstånd för försvarsmateriel. För export till länder som står utanför EU-, EES- och OECD-länderna, såsom Israel, förutsätts ett utrikes- och säkerhetspolitiskt utlåtande av utrikesministeriet. I fråga om Israel gäller dock inget vapenexportförbud utfärdat av FN, EU eller någon annan internationell organisation.

Finland följer noga EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport vid beviljandet av exporttillstånd. Finland har iakttagit särskilt övervägande och särskild försiktighet vid övervägandet av exporttillstånd som gäller Israel. Exporttillstånden övervägs från fall till fall. Linjen har inte ändrats och den följdes redan under föregående regerings tid.

Finlands placering högt upp på listan över försvarsmaterielexportörer i Amnestys rapport (Amnesty International Fuelling conflict: Foreign arms supplies to Israel/Gaza) förklaras av att Finland har beviljat tillfälliga exporttillstånd till Israel. Vid sådan export stannar produkterna inte i Israel. Uppgifterna i Amnestys rapport torde grunda sig på tullens statistik, av vilken produkternas slutliga målland och slutanvändning inte framgår. Försvarsministeriet publicerar årligen officiell exportstatistik.

De beviljade tillfälliga exporttillstånden gäller industriellt samarbete med anknytning till

upphandling av pansarvärns- och kustrobotar och den finska underleverantörens andel i detta. Pansarvärnsrobotarna anskaffades av tyska Rheinmetall GmbH (nuvarande Eurospike GmbH), där Rafael Advanced Defence Systems är underleverantör. I och med skyldigheterna till motköp har från Finland levererats komponenter till Israel, där de monteras som en del av en större helhet och levereras vidare till slutanvändarna som är EU-länder. Produkterna stannar alltså inte i Israel.

Upphandlingen av signalsystem utgörs igen av fortsatt upphandling gällande fältradior. Radior-

na levererades ursprungligen som ett samarbete mellan danska Terma A/S och Tadiran Communications Ltd. Som en följd av företagsarrangemang har Tadiran Communications Ltd blivit Elbit Systems Land and C4I-Tadiran.

Under de senaste åren har Finland beviljat bestående exporttillstånd till Israel endast för ett litet antal teleskopmaster för signalbruk. Dessutom har den finska försvarsmakten underhållit sin egen materiel i Israel. Dessa produkter återgår i finska försvarsmaktens bruk.

Helsingfors den 31 december 2009

Försvarsminister Jyri Häkämies